

Förordningsändringar för den Europeiska arbetsmyndigheten

Arbetsmarknadsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2026) 985 Celexnummer 52026PC0985

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om ändring av förordning (EU) 2019/1149 om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten, förordning (EU) 2016/589 om ett europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar (Eures), om arbetstagares tillgång till rörlighetstjänster och om ytterligare integration av arbetsmarknaderna, och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden, samt om upphävande av kommissionens genomförandebeslut (EU) 2017/1256, (EU) 2018/170, (EU) 2018/1020 och (EU) 2018/1021

Tidigare faktapromemorior:

2017/18:FPM72 Förordning om Europeiska arbetsmyndigheten

Sammanfattning

EU:s förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten, ELA-förordningen, antogs den 20 juni 2019. Den 15 september 2026 presenterade kommissionen ett förslag som enligt kommissionen syftar till att ge Europeiska arbetsmyndigheten, ELA, verktyg för att stärka myndighetens strategiska och operativa kapacitet att bidra till efterlevnaden av EU-rätten i gränsöverskridande situationer och att förbättra den inre marknadens funktionssätt.

Regeringen anser att det är viktigt att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare och tjänster på den inre marknaden, förbättra administrationen och tillämpningen av befintliga regelverk och bidra till att motverka fel, bedrägerier och brottslighet. Regeringen anser att ELA har och fortsatt ska ha en roll i det arbetet.

Centrala utgångspunkter för ändringar i ELA:s nuvarande mandat är respekten för fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna, respekten för de nationella arbetsmarknadsmodellerna och arbetsmarknadens parter autonomi, en väl fungerande inre marknad, jämställdhet mellan kvinnor och män samt principerna om god förvaltning och budgetrestriktivitet.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

ELA-förordningen, förordning (EU) 2019/1149, antogs den 20 juni 2019 och trädde i kraft den 31 juli samma år. ELA har sitt säte i Bratislava, Slovakien. Myndighetens uppdrag är att bidra till rättvis rörlighet för arbetskraft genom att bistå medlemsstaterna och kommissionen i tillämpningen och efterlevnaden av unionsrätten när det gäller arbetskraftens rörlighet och samordningen av sociala trygghetssystem. I det syftet kan myndigheten agera inom ramen för förordningens tillämpningsområde, vilket omfattar utstationering av arbetstagare, samordning av sociala trygghetssystem, gränsöverskridande arbetskraftsrörlighet, sociallagstiftning inom vägtransportområdet samt samarbete för att bekämpa odeklarerat arbete.

I enlighet med ELA-förordningen har kommissionen utvärderat myndighetens första fem verksamhetsår i en rapport som presenterades 2025 (COM(2025) 256). I utvärderingen drar kommissionen slutsatsen att det finns utrymme för att förbättra myndighetens resultat med utgångspunkt i dess nuvarande uppdrag och mål. Samtidigt konstateras det att det finns vissa begränsningar av uppdraget som skulle kunna påverka myndighetens potential. Rapporten *Much more than a market* (2024), ofta omnämnd som Letta-rapporten, tar upp ett stärkande av ELA som ett sätt att bidra till att säkerställa rättvisa villkor,

bekämpa social dumpning och minska risken för utnyttjande och därmed bidra till en välfungerande inre marknad.

Europaparlamentet har i en resolution den 18 januari 2024 om översyn av ELA:s mandat önskat se över ELA:s

inrättandeförordning för att stärka myndigheten. I meddelandet

Den inre marknaden: vår europeiska hemmamarknad i en osäker värld - En strategi för att göra den inre marknaden enkel, smidig och stark (COM(2025) 500) aviserade kommissionen att den avsåg presentera ett förslag i syfte att stärka ELA.

Den 15 september 2026 presenterade kommissionen ett meddelande om ett paket för rättvis arbetskraftsrörlighet. Paketet syftar till att underlätta den fria rörligheten genom att ge arbetstagare, arbetsgivare och nationella myndigheter tillgång till tillförlitlig och jämförbar information om kvalifikationer och kompetenser inom EU samt underlätta administrativa processer för individer, arbetsgivare, företag och myndigheter. Förslaget ska även bidra till att förbättra efterlevnaden av reglerna om arbetskraftens fria rörlighet samt motverka utnyttjande av arbetstagare och missbruk av sociala trygghetssystem. Paketet ingår i den så kallade färdplanen för *One Europe, One market* och initiativen ska även syfta till att förbättra EU:s konkurrenskraft samtidigt som den sociala dimensionen ska stärkas. Paketet består av tre delar; en förordning om införandet av det Europeiska socialförsäkringskortet (ESSPASS) (COM(2026) 980), stärkande av

Europeiska arbetsmyndigheten (ELA) (COM(2026) 985) och ett initiativ om kompetensportabilitet. Initiativet om kompetensportabilitet består i sin tur av tre delar; ett nytt direktiv gällande erkännande av tredjelandsmedborgares kvalifikationer, ett förslag om ändringar i yrkeskvalifikationsdirektivet, direktiv 2025/36/EG, samt en förordning om portabilitet av kvalifikationer och kompetenser.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget innebär enligt kommissionen riktade ändringar i syfte att ge ELA verktyg för att stärka myndighetens strategiska och operativa kapacitet att bidra till efterlevnaden av EU-rätten i gränsöverskridande situationer och att förbättra den inre marknadens funktionssätt. Förslaget innebär ändringar i ELA-förordningen, Euresförordningen, förordning (EU) 2016/589, och IMI-förordningen, förordning (EU) 1024/2012, samt upphävande av fyra av kommissionens genomförandebeslut. Nedan sammanfattas de huvudsakliga förändringarna utifrån de specifika målsättningar kommissionen uppger med förslaget.

Förslaget syftar till att öka tillgången till och kvaliteten på information och stöd i situationer av gränsöverskridande arbetskraftsrörlighet för att säkerställa att arbetstagare och arbetsgivare kan utöva sina rättigheter respektive uppfylla sina

skyldigheter. I detta syfte föreslås bl.a. att ELA ska kunna bevilja ekonomiska bidrag till mottagare, till exempel organisationer, som ger rådgivning och stöd om gränsöverskridande arbetskraftsrörlighet till individer, inklusive tredjelandsmedborgare, och till arbetsgivare.

Förslaget syftar också till att öka arbetskraftens rörlighet inom EU och förbättra matchningen på den europeiska arbetsmarknaden genom att öka effektiviteten i det s.k. Eures-nätverket, dvs. europeiska nätverket för offentliga och privata arbetsförmedlingar och andra organisationer som arbetar med rörlighet på den europeiska arbetsmarknaden. Effektiviteten ska öka genom att systemägarskapet för Euresportalen, det vill säga Euresnätverkets IT-baserade informations-, rådgivnings- och matchningstjänst, föreslås överföras från ELA till kommissionen.

Därutöver syftar förslaget till att öka träffsäkerheten och effektiviteten i tillsynen av arbetsvillkor i gränsöverskridande situationer – inklusive i fall som involverar arbetstagare som är tredjelandsmedborgare – genom att stärka ELA:s stöd för gemensamma och samordnade inspektioner. ELA föreslås få en mer proaktiv roll att initiera inspektioner, genom att ha möjlighet att begära att medlemsstaternas myndigheter ska genomföra en gemensam eller samordnad inspektion. Enligt förslaget ska medlemsstaterna delta i gemensamma och samordnade inspektioner, såvida det inte finns motiverade skäl att inte delta.

Ett beslut att inte delta ska motiveras av medlemsstaten inom tio arbetsdagar från förfrågan om deltagande. För att genomföra sitt uppdrag föreslås ELA också få befogenhet att samla in, lagra, bearbeta, analysera och utbyta operativ information, inklusive personuppgifter. ELA föreslås få tillgång till bl.a. informationssystemet för den inre marknaden (IMI), det europeiska registret för vägtransportföretag (ERRU) och det elektroniska utbytet av socialförsäkringsuppgifter (EESSI) samt föreslås inrätta ett ärendehanteringssystem för gemensamma och samordnade inspektioner. Bestämmelser rörande informationsutbyte mellan medlemsstaterna och ELA i samband med inspektioner föreslås. De administrativa bestämmelserna kring gemensamma och samordnade inspektioner föreslås förenklas. Ändringar föreslås för att säkerställa vissa befogenheter för personal från utländska tillsynsmyndigheter när de deltar i gemensamma och samordnade inspektioner. Medlemsstaterna ska enligt förslaget också sekundera en nationell kontaktperson, utöver den nationella kontaktperson som varje medlemsstat i dagsläget sekunderar till ELA, vars fokus ska vara gemensamma och samordnade inspektioner.

Slutligen syftar förslaget till att minska antalet tvister i gränsöverskridande situationer genom att öka effektiviteten och den praktiska nyttan av ELA:s medlingsförfarande. Detta genom

att det medlingsförfarande som för närvarande kan ske i två steg, förenklas till ett steg.

Vidare föreslås ett antal bestämmelser i fyra migrationsrättsliga direktiv läggas till i listan på rättsakter som faller inom ELA:s tillämpningsområde. I den listan föreslås också rättsakter med koppling till utstationeringsområdet som inte hade antagits när ELA-förordningen antogs, läggas till.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Av förordningen (2007:913) med instruktion för Arbetsmiljöverket framgår att Arbetsmiljöverket ansvarar för vissa frågor kopplade till ELA. Arbetsmiljöverket har särskilt till uppgift att ansvara för övergripande samordning av frågor som omfattas av ELA-förordningen och som är av betydelse för flera myndigheter eller arbetsmarknadens parter, samt representera Sverige i Europeiskt forum för att förbättra samarbetet när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete.

Bestämmelser om svenska förvaltningsmyndigheters behörighet att samverka med ELA finns i förordningen (2021:565) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten. Det regleras bl.a. att vissa åtgärder som följer av ELA-förordningen endast får vidtas av utpekade myndigheter. Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Kommerskollegium, Kronofogdemyndigheten, Regeringskansliet

(Socialdepartementet) och Transportstyrelsen har inom sina angivna uppdrag behörighet att samverka med ELA i fråga om samarbete och utbyte av information. Arbetsmiljöverket och Transportstyrelsen har behörighet att samverka med ELA när det gäller gemensamma och samordnade inspektioner. Det finns även en särskild reglering om vad som gäller för medling.

Bedömningen är att förslagets nuvarande utformning skulle föranleda ändringar av svensk rätt, i vart fall vad avser gemensamma och samordnade inspektioner. Mer analys krävs vad gäller eventuella ytterligare konsekvenser på svenska regler med anledning av förslaget, till exempel vad avser förslagen om utländska tjänstepersoners befogenheter vid inspektioner i Sverige, samt vad avser ELA:s tillgång till och möjlighet att behandla uppgifter, inklusive personuppgifter.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Kommissionen bedömer att förslagen har budgetkonsekvenser på EU-nivå. Denna kostnad är framför allt relaterad till förslagen som gäller tillhandahållandet av information och rådgivning till enskilda personer och arbetsgivare genom beviljande av bidrag, ökad inspektionskapacitet, utveckling av den interna kapaciteten för dataanalys och myndighetens kompletterande uppgifter när det gäller tredjelandsmedborgare. Ändringarna på medlingsområdet medför inga budgetkonsekvenser enligt kommissionen. Av kommissionens konsekvensanalys framgår att kostnaderna för

uppgiften att bevilja ekonomiska bidrag uppskattas till ca 5 miljoner euro per år och de tillkommande uppgifterna vad gäller effektivare tillsyn genom ökad inspektionskapacitet, utveckling av dataanalys och uppgifter gällande tredjelandsmedborgare bedöms medföra kostnader på ca 10 miljoner euro per år. Förslaget bedöms därutöver ha konsekvenser på den svenska statsbudgeten såsom förslaget att medlemsstaterna ska sända ut ytterligare en nationell expert som kontaktperson för gemensamma och samordnade inspektioner till ELA.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är viktigt att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare och tjänster på den inre marknaden, förbättra administrationen och tillämpningen av EU-rätten och bidra till att motverka fel, bedrägerier och brottslighet. I detta är ett helhetsperspektiv på samhällsnivå avgörande. Regeringen anser att ELA har och fortsatt ska ha en roll i det arbetet och ser positivt på att kommissionens ansats är en riktad revidering i syfte att förbättra myndighetens strategiska och operativa förmåga att stödja medlemsstaterna och kommissionen i tillämpningen och efterlevnaden av relevant EU-rätt i gränsöverskridande situationer. Regeringen ser ett värde av det gränsöverskridande arbetet. Prioriterade frågor såsom gränsöverskridande brottslighet där

arbetstagare som använder rätten till fri rörlighet utnyttjas kan behöva beivras med gränsöverskridande insatser. Det finns dock flera delar i förslaget som behöver analyseras ytterligare.

Centrala utgångspunkter för ändringar i ELA:s nuvarande mandat är respekten för fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna, respekten för de nationella arbetsmarknadsmodellerna och arbetsmarknadens parter autonomi, en väl fungerande inre marknad, jämställdhet mellan kvinnor och män samt principerna om god förvaltning och budgetrestriktivitet.

ELA:s uppdrag bör fortsatt avse gränsöverskridande situationer och deltagande i ELA:s samordnade och gemensamma inspektioner bör förbli frivilligt. Samtidigt anser regeringen att det är motiverat att när medlemsstater väljer att inte delta i gemensamma insatser ska de ange skälen för det.

Regeringen kan stödja medlingsförfarandets syfte att bidra till lösningar på gränsöverskridande problem med tillämpningen av EU-rätten och därigenom bidra till den inre marknadens funktion. Det låga antalet medlingsärenden sedan ELA inrättades visar att förfarandet hittills har använts i begränsad utsträckning. Regeringen anser att anledningarna till det behöver undersökas ytterligare. Det är dock av vikt att deltagande i ELA:s medlingsförfarande förblir frivilligt.

Förändringar i förordningen behöver vara förenliga med den svenska arbetsmarknadsmodellen där arbetsmarknadens parter i allt väsentligt genom kollektivavtal reglerar arbetsvillkor och svarar för efterlevnaden av sina kollektivavtal.

Euresnätverket bidrar till att främja arbetstagares rörlighet och därmed till jobb och tillväxt. Regeringen ser i stort positivt på förslagen rörande Eures, inte minst förslagen att överföra vissa uppgifter till kommissionen för att bättre utnyttja Euresnätverkets potential.

ELA har en viktig roll att stödja medlemsstaterna i tillhandahållandet av allmänt hållen information till arbetstagare, arbetsgivare och arbetsmarknadens parter. När det gäller förslaget att ELA ska kunna bevilja ekonomiska bidrag till mottagare som ger råd och stöd om gränsöverskridande arbetskraftsrörlighet och därtill närliggande socialförsäkringsfrågor till individer, inklusive tredjelandsmedborgare, och till arbetsgivare bör de närmare formerna klargöras så att det kan säkras att den information som förmedlas är korrekt samtidigt som respekten för arbetsmarknadens parterers autonomi värnas samt att en undanträngande effekt av bidragen på mottagarnas befintliga finansiering om möjligt ska undvikas. Dessutom måste eventuella effekter på berörda nationella myndigheter analyseras och beaktas.

Tillkommande uppgifter för ELA till följd av förslaget bör i första hand finansieras genom omprioriteringar inom ramen för ELA:s nuvarande budget. Eventuella kostnader som förslaget kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67).

Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver i enlighet med dessa principer finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet antog i januari 2024 en resolution om behovet av att se över ELA:s uppgifter. Europaparlamentets ståndpunkter vad avser det nu presenterade förslaget är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslaget har skickats på remiss till arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter. Remissinstanserna ståndpunkter är ännu inte kända.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rättslig grund är artikel 46 och 48 FEUF. Beslutsförfarande är ordinarie lagstiftningsförfarande, med kvalificerad majoritet i rådet och Europaparlamentet som medbeslutande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Kommissionen anför att målsättningarna med förslaget inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås enbart av medlemsstaterna på nationell, regional eller nationell nivå. De kan, menar kommissionen, bättre uppnås på unionsnivå då medlemsstaterna var och en för sig inte i tillräcklig utsträckning kan hantera situationer med en gränsöverskridande dimension, såsom de som faller inom ramen för ELA:s mandat. Då förslaget syftar till att hantera utmaningar som följer av brister i ELA-förordningen menar kommissionen att det enbart kan göras genom justeringar av rättsakten på EU-nivå. Vidare anføres att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen då det inte går utöver vad som är nödvändigt för att överkomma svagheter i ELA:s nuvarande mandat. Kommissionen menar att det inte innebär några nya rättsliga skyldigheter för individer eller arbetsgivare, inte överför tillsynskompetens till unionen eller inkräktar på nationella beslutsfattande, lagstiftande eller tillsynsaktiviteter. Därutöver innebär förslaget förenklingar i rapporteringskrav och administrativ börda.

Regeringen delar bedömningen att målen, vad avser gränsöverskridande situationer, bättre kan uppnås på unionsnivå. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att kommissionens förslag är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Regeringen anser dock att det finns behov av ytterligare analys och klargöranden för att förslaget ska kunna bedömas som fullt ut förenligt med proportionalitetsprincipen.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det irländska ordförandeskapet avser inleda behandling av förslaget i rådsarbetsgruppen för sociala frågor (SQWP) i september, med sikte på en allmän riktlinje vid rådsmötet (EPSCO) i december.

4.2 Fackuttryck och termer